

Riktlinjer för biståndshandläggning enligt socialtjänstlagen inom äldreomsorgen i Tyresö kommun

Fastställda av socialnämnden den 15 december 2010, § 1101
Reviderade den 30 januari 2013, § 1003

1. Inledning	3
2. Grundläggande bestämmelser	3
• Rätt till bistånd, Valfrihetssystem	3
• Tillgodose sina behov	3
• Livsföring i övrigt, Skälig levnadsnivå	4
• Kommunens ansvar enligt SoL 2:2 och 2:3	4
• Delegation, Gemensamt hushåll	5
• Utredning om rätten till bistånd	5
• Beslut, Dokumentation	5
• EU-rätten	6
• Rätt att överklaga	6
• Anmälan/rapportering till socialnämnd m.fl.	6
• Socialförvaltningen	6
• Företrädare/ombud	6
3. Andra huvudmän	7
• Migrationsverkets ansvar	7
• Hälso- och sjukvårdens ansvar (Landstinget)	7
4. Bedömningskriterier	7
• Vägledande principer vid biståndsbedömning	8
5. Stöd i ordinärt boende – bistånd enligt SoL 4:1	8
6. Hjälp i hemmet – bistånd enligt SoL 4:1	9
• Personlig omvårdnad	9
Personlig hygien, Dusch/bad, På- och avklädning, Promenader	9
Ledsagning, Måltidshjälp, Matdistribution, Egen vård	10
Avlösning i hemmet	11
• Service	11
Städning, Inköp och ärenden	11
Tvätt/klädvård, Trygghetslarm	12
Dagvård för personer med demenssjukvård, Särskilt boende	12
Korttidsboende, Växelvård	13
7. Bistånd enligt SoL 4:2	14
• Omvårdnadsbidrag	14
8. Andra boendeformer	14
• Särskilt boende – SÄBO	14
• Äldreboende för demenssjuka	15
• Palliativ vård (Kastanjen)	15
• Parboende	16

1. Inledning

Dessa riktlinjer är avsedda att användas som styrdokument för de handläggare som utreder och fattar delegationsbeslut om bistånd inom äldreomsorgen enligt socialtjänstlagen. Med äldreomsorg avses insatser riktade till personer som fyllt 65 år och äldre.

Riktlinjerna är endast en vägledning och innebär inte någon inskränkning i den enskildes möjligheter att få sin ansökan individuellt prövad. En ansökan kan inte avvisas med motiveringen att kommunens riktlinjer inte innehåller det sökta biståndet.

2. Grundläggande bestämmelser

I Socialtjänstlagens 4 kap 1 § lagfästs den enskildes rätt till bistånd:

Den som inte själv kan tillgodose sina behov eller kan få dem tillgodosedda på annat sätt har rätt till bistånd av socialnämnden för sin försörjning (försörjningsstöd) och för sin livsföring i övrigt. Den enskilde skall genom biståndet tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Biståndet skall utformas så att det stärker hans eller hennes möjligheter att leva ett självständigt liv.

Om kommunen beviljar insatser utöver skälig nivå kan detta göras enligt SoL 4 kap 2 §.

Biståndsbestämmelsen i 4:1 SoL har utformats som en rättighetsbestämmelse avseende alla former av socialt bistånd. Alla former av biståndsbeslut skall kunna överklagas genom förvaltningsbesvär. Dock gäller att om bistånd sökts, prövats och avslagits enbart med tillämning av 4 kap. 2 § SoL får talan mot beslutet föras endast enligt reglerna om laglighetsprövning enligt 10 kap. Kommunallagen.

Om valfrihetssystem:

I Tyresö kommun finns ett valfrihetssystem, kundval, inom hemtjänst. Kundval innebär att den enskilde, efter att ha fått ett biståndsbeslut, kan välja en utförare som kommunen har tecknat avtal med.

Förteckning över aktuella utförare uppdateras kontinuerligt på kommunens hemsida www.tyreso.se samt i broschyrer tillgängliga hos biståndsavdelningen och servicecenter i kommunhuset.

Att tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt:

Vuxna människor har ansvar att om möjligt själva tillgodose sina behov. Lever man i hushållsgemenskap bedöms servicebehov och behov av vissa andra insatser kunna tillgodoses av hushållets egna medlemmar. Kommunens ansvar inträder om behoven inte bedöms kunna tillgodoses av den enskilde eller på annat sätt.

Livsöring i övrigt:

Med livsöring i övrigt avses alla behov, bortsett de ekonomiska, som den enskilde kan ha för att tillförsäkras en skälig levnadsnivå. Behoven kan tillgodoses med olika insatser som kan variera utifrån såväl individuella förhållanden som egna tillgängliga resurser. (prop.2000/02:80)

Skälig levnadsnivå:

Skälig levnadsnivå beskriver nivån på kvaliteten och den levnadsstandard som lagen garanterar. Vad som är skäligt bedöms individuellt gentemot den enskildes livssituation och allmänt gentemot aktuell praxis och rättsläge. Begreppet kan också ses som ett uttryck för vissa minimikrav på tjänstens kvalitet.

I förarbetena till socialtjänstlagen (prop. 2000/01:80 s. 91) framgår att det inte finns en obegränsad frihet för den enskilde att själv välja tjänster oberoende av kostnad. Därför måste handläggaren göra en sammanvägd bedömning av olika omständigheter såsom insatsens lämplighet, kostnader i jämförelse med andra likvärdiga insatser samt den enskildes önskemål. Det är den enskildes behov och inte dennes ekonomi som ska vara avgörande för rätten till en insats (prop. 2000/01:80 s. 95). Den ekonomiska bedömningen kommer in först när beslut fattas om vilken avgift den enskilde ska betala.

Kommunens ansvar enligt SoL 2:2 och 2:3 - vistelse och hemkommun:

Ansökan från enskild bosatt i annan kommun enligt SoL 2:2:

Kommunen har ansvar för alla som vistas i kommunen, även för de som endast är på besök. Dessa har rätt att ansöka om insatser för behov som uppstår under vistelsen och som behöver utföras i Tyresö kommun innan personen kan återvända till sin hemkommun. Ärendet ska handläggas och bedömas på samma sätt som om personen var boende i kommunen. Med denna princip fastslår man kommunens yttersta ansvar. Detta betyder inte att man förändrar det ansvar som åvilar andra huvudmän inom andra vårdområden utan innebär att kommunen har ansvaret att vidta åtgärder i väntan på att ansvarig huvudman kan ge den enskilde behövlig vård.

Om hjälpinsatsen är av mer omfattande art har vistelsekommunen ansvar till dess att hemkommunen övertagit ärendet, SoL 16:1. Med hemkommun avses där personen vistas större delen av året, vilket inte nödvändigtvis behöver vara där personen är skriven.

Ansökan från enskild bosatt i annan kommun enligt SoL 2:3:

En person som är bosatt i en annan kommun har rätt att i vissa fall få sin ansökan prövad i kommunen och därmed behandlas som om den enskilde vore bosatt i kommunen. Detta gäller under förutsättning att den sökande har för avsikt att flytta till Tyresö och att den enskilde på grund av ålderdom, varaktiga funktionshinder eller allvarlig sjukdom inte kan flytta om vård- och omsorgsinsatser inte kan garanteras. Hemkommunen ska bistå med utredningsunderlag till inflyttningskommun om så begärs. Vid ett beslut och verkställighet av ansökan enligt SoL 2:3 övertar inflyttningskommunen betalningsansvaret.

Delegation:

Av delegationsordningen som socialnämnden antagit framgår vilka beslut som får fattas av biståndshandläggare, avgiftshandläggare och avdelningschef. Delegationsordningen revideras årligen.

Gemensamt hushåll:

I en familj där vuxna personer lever i hushållsgemenskap bör utgångspunkten för bedömning vara att man normalt ger varandra viss praktisk hjälp inom en familj. Däremot kan mer omfattande vårdbehov inte anses ligga inom ramen för vad man normalt bistår varandra med inom familjen. Denna bedömning gäller oavsett om det handlar om makar, partnerskap eller sammanboende eller när det finns hemmavarande barn över 18 år. Några särskilda skäl att göra avsteg från denna bedömning beaktas normalt inte.

Utredning om rätten till bistånd:

En ansökan om bistånd ska alltid utredas. Utredningsskyldigheten framgår av 11 kap. 1 § SoL. Den enskildes ansökan om bistånd prövas individuellt utifrån den enskildes behov och önskemål.

Beslut:

En utredning ska leda fram till ett beslut såvida inte ansökan om bistånd återkallas. Beslutet ska vara skriftligt. Biståndshandläggaren ska i sin bedömning ta hänsyn till den enskildes önskemål och behov inom ramen för socialtjänstlagens intentioner och med beaktande av en god ekonomisk hushållning enl. 8 kap. 1 § KL)

I beslutet ska framgå vilken eller vilka insatser som beviljas och omfattning samt om beslutet är tidsbegränsat eller ska omprövas efter viss tid. Beslut ska omprövas vid förändringar i hjälpbehovet eller efter ansökan av den enskilde. Den enskildes behov ska löpande följas upp och som huvudregel göras föremål för överväganden minst varje år.

Dokumentation:

Enligt Socialtjänstlagen ska genomförandet av beslutande biståndsinsatser dokumenteras. Dokumentationsskyldigheten gäller alla individuella behovsprövade stöd-, vård- och behandlingsinsatser (11 kap. 5 § SoL).

Biståndshandläggaren ansvarar för att utreda behovet och fatta beslut om insatser samt för att utföraren får information om beviljade insatser och tillräcklig information om den enskilde. Därefter ansvarar utföraren av insatserna för att upprätta en genomförandeplan tillsammans med den enskilde. Detta gäller oavsett om det är en kommunal eller privat utförare. Genomförandeplanen ligger till grund för handläggarens uppföljning av insatserna.

Genomförandet av en insats ska dokumenteras för att visa vad som faktiskt görs och hur situationen för den enskilde utvecklas. Dokumentationen ska utvisa åtgärder som vidtas för den enskilde samt faktiska omständigheter och händelser av betydelse för genomförandet av insatsen. (Se handbok, Handläggning och dokumentation inom socialtjänsten, Socialstyrelsen 2006)

Dokumentationen ska utformas med respekt för den enskilde, vara tydlig samt innehålla tillräcklig, väsentlig och korrekt information. (Se SOSFS 2006:5, Socialstyrelsens föreskrifter och allmänna råd, 2006)

Se också - Riktlinjer och rutiner för individuell planering och dokumentation vid genomförandet av insatser inom äldreomsorgen i Tyresö.

EU-rätten:

Pensionerade och andra äldre EU/EES - medborgare kan enligt likabehandlingsprincipen och efter sedvanlig behovsprövning vara berättigade till omsorg på samma sätt som svenska medborgare. Detta gäller så länge de har uppehållsrätt i Sverige. (Se EG-rätten och socialtjänsten, Socialstyrelsen 2008)

Rätt att överklaga:

Rätten att överklaga regleras i 16 kap. SoL där det framgår att vissa beslut enligt socialtjänstlagen överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Det gäller bl.a. beslut om bistånd enligt 4 kap.1 § samt beslut om avgifter enligt 8 kap. 4-9 §§.

Anmälan/rapportering till socialnämnd m.fl.:

Beslut som fattats med stöd av delegerad beslutanderätt enligt 6 kap. 33 KL ska anmälas till socialnämnden, i vissa fall via socialutskottet.

Den 1 juli 2006 infördes en ny bestämmelse i socialtjänstlagen (16 kap. 6 a – h §§) angående rapportering av icke verkställda beslut. Syftet med rapporteringen är att ytterligare stärka den enskildes rättssäkerhet. Numera ska icke verkställda beslut och avbrott anmälas till Socialstyrelsen. Se särskild rutin. Varje biståndshandläggare ansvarar för att rapportera enligt fastställd rutin.

Socialförvaltningen:

LSS-beslut och insatser ska handläggas inom funktionshinderområdet oavsett den enskildes ålder. Insatser enligt denna lag är inte åldersrelaterad. Äldreomsorgens insatser enligt SoL ska användas för insatser som tillkommit efter det att den funktionshindrade fyllt 65 år.

Företrädare/ombud:

Anhöriga har ingen laglig rätt att företräda den enskilde om de inte är den sökandes formella ombud (fullmakt) eller legala företrädare (god man eller förvaltare). Om den enskilde saknar

förmåga att på egen hand ta ställning kan god man eller förvaltare begära insatsen för den enskilde. Dessa är att betrakta som legala företrädare.

Den enskilde har rätt att anlita ett ombud vid sina kontakter med myndigheter. Dessa kan vara den enskildes anhörige, närstående eller någon annan person. I de fall ett ombud inte är den enskildes legala företrädare bör en formell fullmakt undertecknas. Inom äldreomsorgen kan det dock i särskilda fall vara nödvändigt att en muntlig fullmakt mottas. En muntligt mottagen fullmakt ska alltid dokumenteras.

3. Andra huvudmän

Kommunen har det yttersta ansvaret för dem som vistas i kommunen, för dem över 65 år ligger detta ansvar på socialnämnden. Detta ansvar inskränker dock inte andra huvudmäns ansvar. Det finns ansvarsområden och gränsdragningar som är av vikt för handläggningen i vissa enskilda ärenden.

igrationsverkets ansvar:

Kommunen är i vissa fall inte ansvariga för asylsökande som söker insatser enligt SoL (Se lagen om mottagande av asylsökande, 1994:137). Om kommunen har beviljat bistånd har kommunen rätt till ersättning från staten för biståndet.

Hälso- och sjukvårdens ansvar (Landstinget)

Slutenvården:

Under tiden en person är inskriven i slutenvården har kommunen inget ansvar för dennes omvårdnadsbehov. Det är först när en person av läkare bedöms som medicinskt färdigbehandlad och utskrivningsklar som ansvaret kan övergå till kommunen, under förutsättning att rutinerna kring informationsöverföring och vårdplanering uppfyllts, se Lag om betalningsansvar. Se också socialnämndens beslut att anta överenskommelse mellan KSL och Stockholms läns landsting angående rutiner vid in- och utskrivning i slutenvård.

Primärvården:

Primärvården ansvarar i normalfallet för hemsjukvården i ordinärt boende.

4. Bedömningskriterier

Samtliga ansökningar ska bedömas utifrån principerna om allas likställighet inför lagen och om allas rätt till individuell prövning. Principen om allas likställighet inför lagen lägger en norm för vad som krävs för att skälig levnadsnivå ska tillförsäkras i så kallade normalärenden, medan principen om individuell prövning fastslår att all behovsbedömning och beslutsfattande måste ske utifrån den enskildes individuella situation och hjälpbehov.

Nedan följer en förslagsnorm för olika besluts- och insatskategorier; dessa medför inte någon inskränkning för individuell prövning utan utgör endast en utgångspunkt vid bi-

ståndsbedömning avseende de mest frekvent ansökta insatserna som bedöms enligt 4 kap 1 § socialtjänstlagen:

- Hjälp i hemmet
- Trygghetslarm
- Dagvård för personer med demenssjukdom
- Ledsagning
- Avlastning i form av korttidsvård/växelvård eller avlösning i hemmet
- Omvårdnadsbidrag
- Korttidsvård i övrigt
- Särskilt boende

Vägledande principer vid biståndsbedömning

Den enskilde är ansvarig för sitt liv och för sina beslut. Det innebär ett egenansvar att själv försöka tillgodose sina behov, att till exempel byta bostad när den nuvarande inte motsvarar behoven, och att ta del av information om de aktiviteter och hjälpinsatser som finns att tillgå.

- Den enskilde har rätt till bistånd enligt socialtjänstlagen när han/hon inte själv kan tillgodose sina behov eller få dem tillgodosedda på annat sätt. Det är kommunens skyldighet att tillhandahålla dessa.
- Biståndshandläggarens utredning ska utgå från ett helhetsperspektiv, där hänsyn tas till den enskildes sociala, fysiska, psykiska och existentiella behov.
- Biståndet ska utformas så att det stärker den enskildes möjligheter att normalisera sin livsföring och leva ett så självständigt liv som möjligt. Den enskildes önskemål ska tillmötesgå så långt det är möjligt inom ramen för biståndsbeslutet.
- Först prövas om behovet av insatser kan tillgodoses i det egna ordinära boendet, om detta inte är möjligt prövas om behovet kan tillgodoses på annat sätt eller i särskilt boende.
- Kvarboendepincipen gäller, oavsett om personen bor i ordinärt boende eller på särskilt boende.

5. Stöd i ordinärt boende – bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL

I begreppet "stöd i ordinärt boende" ryms insatser som syftar till att underlätta daglig livsföring i den egna bostaden. Insatserna ska tillgodose fysiska, psykiska och sociala behov. Hjälp ska stärka den enskildes möjligheter att leva ett självständigt liv. Som komplement till hjälp i hemmet finns en rad stödinsatser, t.ex. trygghetslarm och dagvård.

Så långt det är möjligt ska kvarboendepincipen tillämpas, d.v.s. den som så önskar ska med olika stödformer kunna bo kvar även om omsorgsbehoven ökar. När omsorgsbehovet tangerar den omsorg som erbjuds i särskilt boende, bör dock handläggaren diskutera med den enskilde/anhöriga kring alternativet att flytta till en särskild boendeform där heldygnsomsorg kan erbjudas.

De insatser som ingår som stöd i ordinärt boende omfattas av kommunens taxa för äldreomsorg och omsorg om funktionshindrade om inte annat anges. Även avgift för matlåda fastställs av kommunen. Beslut om avgift fattas i särskild ordning och kan överklagas med förvaltningsbesvär.

6. Hjälp i hemmet – bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL

Hjälp i hemmet består av personlig omvårdnad och service. Insatsen kan genom kundval utföras av kommunens hemtjänst eller av annan av kommunen godkänd utförare. Hjälp i hemmet kan ges dygnet runt.

Stödformen "personlig omvårdnad" innefattar insatser som ska tillgodose grundläggande fysiska, psykiska och sociala behov. För att vissa insatser ska kunna utföras krävs att den enskilde medger installation av tekniska hjälpmedel, t.ex. höj- och sänkbar säng eller separat dävert. Medger den enskilde inte det ska biståndshandläggaren överväga andra stödinsatser.

Personlig omvårdnad

Personlig hygien:

Behov:

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med personlig hygien. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Insatsen avser daglig personlig hygien inklusive toalettbesök.

Dusch/bad:

Behov:

Den enskilde behöver stöd eller hjälp i samband med dusch och/eller bad. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Stöd för att klara dusch eller bad ges efter behov.

På- och avklädning:

Behov:

Den enskilde behöver stöd och hjälp med på- och avklädning. Behoven kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Insatsen avser daglig på- och avklädning.

Promenader:

Behov:

Den enskilde har behov av att ha någon med sig vid utevistelse/promenader. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Insatsen ges med 1 timme att fördela 1-2 gånger per vecka. Kan förläggas så att den enskilde kan följa med vid inköp.

Ledsagning:

Behov:

Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att klara förflyttning utomhus, ledsagning i samband med aktivitet, när behovet inte kan tillgodoses på annat sätt t.ex. med stöd av anhöriga eller väntjänsten.

Norm:

Ledsagning beviljas normalt upp till 10 timmar per månad, företrädesvis måndag till fredag dagtid.

Avgränsning:

Timmar som inte förbrukats kan inte sparas till nästa månad.

Måltidshjälp:

Behov:

Den enskilde behöver stöd och hjälp att tillreda enklare måltider. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Stöd ges i samband med frukost, huvudmål, mellanmål och kvällsmål.

Avgränsning:

Insatsen omfattar enklare matlagning eller uppvärmning av färdiglagad mat.

Matdistribution:

Behov:

Den enskilde behöver hjälp med färdiglagad mat avseende huvudmål såsom lunch och/eller middag som distribueras direkt hem till den enskilde.

Förtydligande:

Matdistribution kan ges 3, 5 eller 7 dagar per vecka.

Egenvård:

Behov:

Den enskilde behöver hjälp med enklare hälso- och sjukvårdsinsatser som ryms inom vad som räknas som egenvård. Som egenvård räknas de uppgifter som ansvarig läkare normalt lämnar till patient eller anhörig att sköta om. Uppgifter som förutsätter mer omfattande instruktion och handledd träning av ansvarig läkare eller sjuksköterska är att hänföra till sjukvård oavsett vem som utför uppgiften.

Den enskilde ska själv kunna ge instruktioner om när, vad och hur uppgiften ska utföras. Läkarintyg för egenvård kan vid behov efterfrågas.

Förtydligande:

Den enskildes behov och uppgifter i läkarintyget är avgörande för hur ofta insatsen ges. Se också Socialstyrelsens allmänna råd (SOSFS 1996:9) om egenvård.

Avlösning i hemmet:

Behov:

Den enskilde är i behov av kontinuerlig tillsyn och/eller omvårdnad som utförs av anhörig. Anhörig är i behov av avlösning för att kunna uträtta ärenden eller delta i aktiviteter utanför bostaden.

Avgränsning:

Insatsen kan ges till enskild som sammanbor med den som vårdas och bor i Tyresö kommun. Insatsen kan innebära en aktivitet tillsammans med den enskilde (den som vårdas). Beviljas företrädesvis dagtid på vardagar.

Service

Städning:

Behov:

Den enskilde behöver stöd eller hjälp för att uppnå en skälig standard i bostaden vad beträffar städning. Den enskilde har inte möjlighet att tillgodose behovet på annat sätt.

Förtydligande:

Bistånd beviljas för städning varannan vecka om inte särskilda behov (t.ex. allergi) finns. Städningen omfattar damning/avtorkning, dammsugning och våttorkning av golv.

Tiden för städning är beräknad för maximalt två rum och kök, badrum och hall. Om bostaden är större städas inte hela bostaden vid varje tillfälle. Den enskilde kommer själv överens med utföraren vad som ska göras.

Sådana moment som utförs mer sällan, t.ex. rengöring av kyl/frys, spis, fläkt o.s.v. ska rymmas inom den beviljade tiden.

Städutrustning tillhandahålls av den enskilde.
Insatsen beviljas per hushåll.

Avgränsning:

Städning beviljas som regel inte då den enskilde lever i hushållsgemenskap med annan vuxen som kan utföra städningen. Om den enskilde lever i hushållsgemenskap med en vuxen som utför vissa omvårdnadssysslor, kan städning beviljas som en form av avlastning.

Inköp och ärenden:

Behov:

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med att få dagligvaror till sin bostad eller enklare ärende utträttade och behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Inköp av dagligvaror beviljas upp till en timme per vecka. Inköp bör så långt det är möjligt ske inom närmiljön.

Tvätt/klädvård:

Behov:

Den enskilde behöver stöd eller hjälp med tvätt och viss klädvård. Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Insatsen omfattar maskintvätt av gångkläder samt sänglinne och handdukar. För- och efterarbete till exempel klädvård, byte/renbäddning av sänglinne samt att lägga in tvätten i skåp/motsvarande ingår. Bistånd beviljas varannan vecka men kan variera beroende på den enskildes behov. Strykning av enstaka plagg ingår i insatsen. Den enskilde tillhandahåller tvätt- och sköljmedel.

Avgränsning:

Tvätt- och torkmöjligheter ska finnas i angränsning till bostaden. Saknas tvätt- och torkmöjligheter får den enskilde själv ombesörja tvätt genom att t.ex. lämna tvätten till en tvättinrättning. Kostnaderna för tvätt betalas av den enskilde. Tvättning av mattor och större gardin uppsättningar utförs inte. Insatsen innefattar inte mangling.

Trygghetslarm:

Behov:

För att känna trygghet och säkerhet i den egna bostaden behöver den enskilde kunna påkalla hjälp under dygnets alla timmar. Beviljas samtliga fyllda 67 år som ansöker. Ingen biståndsbedömning behöver göras.

Dagvård för personer med demenssjukdom:

Behov:

Den enskilde är till följd av demenssjukdom i behov av regelbundna aktiviteter och stimulans i vardagen. Kan också beviljas som avlösning till närstående eller som tillsyn vid närståendes frånvaro från hemmet (t.ex. i de fall närstående förvärvsarbetar). Behovet kan inte tillgodoses på annat sätt.

Förtydligande:

Den enskildes behov avgör omfattningen.

Avgränsning:

Insatsen kan ges under vardagar.

Korttidsboende:

Behov:

Den enskilde har behov av:

- avlösning för anhörig
- omfattande omsorgsinsatser som inte kan tillgodoses genom hemtjänstinsatser
- fortsatt utredning för att klargöra den enskildes behov och planera stödinsatser
- korttidsboende i väntan på permanent plats i särskilt boende

Förtydligande:

Personer som är beviljade plats i särskilt boende och inte kan vänta på ledig plats i det egna hemmet, kan beviljas korttidsboende tills en plats kan erbjudas. Om den enskilde på grund av platsbrist inte kan erbjudas plats enligt sitt förstahandsval till särskilt boende beviljas inte korttidsboende under väntetiden. I dessa situationer erbjuds plats på annat särskilt boende eller också får den enskilde vänta på platsen i det egna hemmet med stöd av hemtjänst.

Förtydligande:

Korttidsboende kan övervägas som komplement till andra insatser för att möjliggöra kvarboende i ordinärt boende. En vistelse på korttidsboende kan som längst omfatta en period av tre månader. Korttidsvård utomlands kan beviljas enligt särskilda riktlinjer.

Växelvård:

Behov:

Brukare i ordinärt boende med omvårdnadsbehov får omsorg och stöd av en anhörig som har behov av längre, sammanhängande avlösning (Jfr. "Avlösning i hemmet").

Förtydligande:

Normalt beviljas växelvård upp till fjorton dagar per månad. Vistelsen planeras av den enskilde och aktuell utförare.

Avgränsning:

Om behovet av växelvård omfattar perioder överstigande fjorton dagar per tillfälle, bör övervägas behov av annat (eventuellt särskilt) boende.

7. Bistånd enligt 4 kap. 2 § SoL

Omvårdnadsbidrag:

Bidraget ska ses som ett stimulansbidrag till de personer (65 år och äldre) vilkas familjer utför ett omfattande omvårdnadsarbete. Bidraget betalas ut till den enskilde vårdtagaren. För att få bidraget ska den enskilde vara folkbokförd och fast boende i ordinärt boende, ha ett omfattande behov av hjälp med personlig omvårdnad regelbundet alla dagar; dag, kväll och natt samt att den som vårdar förutsätts ha kompetens för uppgiften och vara bosatt på samma adress som den som vårdas. Insatserna i form av personlig omvårdnad ska uppskattas till minst fem timmar per dygn.

Hjälpbehovet kan också bestå av extra arbetsbörda i form av t ex tvättmängd som är betydligt mer omfattande än vad som är brukligt och förorsakat av sjukdom eller funktionshinder. Merarbetet ska vara av sådan art som familjemedlemmar normalt inte hjälper varandra med.

Arbetet i samband med injektioner, sårvård eller medicinering med fler sjukvårdsinsatser är ett hälso- och sjukvårdsansvar som i vissa fall kan ersättas av landstinget.

Vid växelvård reduceras bidraget till hälften. Bidraget reduceras även vid sjukhusvistelse, korttidsvård eller liknande under 2 veckor under månaden.

Om den enskilde har beviljats bistånd till hemtjänst eller korttidsvård ges inte bistånd till omvårdnadsbidrag.

8 Särskilt boende - bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL

Särskilt boende – SÄBO

Huvudinriktningen när det gäller vård och omsorg om äldre människor är att stärka möjligheterna till ett självständigt liv samt möjligheten att bo kvar i det ordinära boendet (s.k. kvarboendep principen). Detta bör vara utgångspunkten även i de fall där den enskilde har omfattande behov av tillsyn, vård och omsorg.

När omvårdnadsbehovet är så omfattande och varaktigt att det inte längre bedöms möjligt eller skäligt att tillgodose detta i det ordinära boendet kan särskilt boende beviljas. Med omfattande behov avses insatser dag, kväll, helg och normalt också natt. Behoven kan vara av såväl fysisk, som psykisk art. Det är det individuella behovet som styr, inte diagnos eller behovens orsak.

För att beviljas plats på äldreboende ska den enskilde ha behov av personal dygnet runt på grund av fysiska, psykiska och/eller sociala orsaker. Den enskilde kan ha stort behov av gemenskap i mindre grupper för att känna sig trygg. Behovet av personlig hjälp är stort och man behöver även hjälp och samvaro vid alla dygnets timmar.

Plats skall erbjudas inom skälig tid. Med skälig tid avses högst tre månader. Om plats inte kan anvisas inom tre månader görs en parallellbedömning om hur hjälpbehoven ska kunna tillgodoses under väntetiden.

Om erbjuden plats på särskilt boende inte överensstämmer med den enskildes önskemål, kan den enskilde få ett nytt erbjudande, under förutsättning av att den enskilde kan bo kvar i ordinarie bostad med insatser från hemtjänst i väntan på nytt erbjudande. Om den enskilde tackar nej två gånger till erbjuden plats uppmanas brukaren att återta sin ansökan eller så omprövas biståndsbeslutet om behov av särskilt boende då inte bedöms föreligga.

Äldreboende för demenssjuka:

För att beviljas plats på äldreboende med demensinriktning förutsätts en diagnostiserad demenssjukdom.

Palliativ vård (Kastanjen):

Kastanjen är en enhet för äldre med behov av omfattande omvårdnad och sjukvård. En del av platserna är avsedda för vård i livets slutskede (s.k. palliativ vård).

I beslutet om särskilt boende ska det framgå vilka hemtjänstinsatser som den enskilde ska få i det särskilda boendet.

9 Parboende

Parboende när båda har behov av särskilt boende:

Rätten för makar/par att bo tillsammans på äldreboende om de så önskar och båda har behov gäller sedan den 1 juni 2006 efter ändring i socialtjänstförordningen 2 kap. 2 § (2001:937). Jmf. 5 kap. 5 § SoL.

Parboende när endast den ena har behov av särskilt boende:

Förtur till seniorlägenhet/trygghetsboende

Om endast den ena maken har behov av ett särskilt boende och paret önskar bo tillsammans tillgodoses behovet i första hand genom att förtur beviljas till trygghetsboende/seniorlägenhet. Biståndschefen har delegation att besluta om förtur efter utredning av biståndshandläggare.

Prövning och beslut om rätt till parboende

Enligt 4 kap 1 b § SoL ingår det i skälig levnadsnivå för makar/par att fortsättningsvis kunna sammanbo under förutsättning att de tidigare varaktigt sammanbott eller, om den ena parten redan bor på ett särskilt boende, att paret därförinnan varaktigt sammanbott. Syftet är att par som delat ett långt liv tillsammans inte ska behöva flytta isär bara för att deras omsorgsbehov skiljer sig åt.

Make är i detta sammanhang ett könsneutralt ord som inbegriper både maka och make, registrerad partner samt sambo. Maken som flyttar med till ett särskilt boende utan att själv ha beviljats insatsen kallas för *medboende*. *Äldre* avser personer som är 65 år eller äldre.

Vad som avses som *varaktigt* är inte vidare specificerat i socialtjänstlagen, utan får bedömas i det individuella fallet. *Sammanboende* avser boende i en gemensam bostad, d.v.s. en gemensam permanentbostad och folkbokföringsadress samt ett gemensamt hushåll.

Makar som båda uttryckligen önskar att fortsätta bo tillsammans och som uppfyller rekvisiten ska beredas möjlighet till fortsatt sammanboende då det ingår i begreppet *skälig levnadsnivå*. Sammanboende inbegriper boende i samma rum, lägenhet eller inom samma boende/fastighet. I Tyresö kan dock endast boende i samma rum i det särskilda boendet erbjudas. Det är endast vissa rum inom de särskilda boendena som är lämpliga för parboende. Boendesamordnaren förmedlar plats efter att begäran har beviljats.

Både maken med behov av särskilt boende och dennes make kan ansöka om att parbo. Part i ärendet är dock den person som är i behov av särskilt boende. Handläggaren ska dock alltid inhämta båda parternas inställning och vilja för att försäkra sig om att parboende är bådass önskan. Begäran om parboende beviljas eller avslås som bistånd enligt 4 kap. 1 § SoL.

Biståndshandläggaren ska informera maken som inte har beslut om särskilt boende att denna inte omfattas av kommunens hälso- och sjukvårdsansvar i särskilda boendeformer

enligt 18 § hälso- och sjukvårdslagen. Den medboende får söka vård som andra i samhället.

Provbo

Det kan vara svårt för den medboende att förutse hur det är att bo på ett särskilt boende. Därför bör den medboende rekommenderas att provbo i minst tre månader innan denne avyttrar sin bostad.

Beslut om hemtjänst för medboende

Om medboende make har behov av omvårdnadsinsatser eller service utreds och beviljas eller avslås begäran i sedvanlig ordning enligt bistånd om hjälp i hemmet enligt 4 kap. 1 § SoL. Om den medboende sedan tidigare är beviljad hemtjänst medföljer biståndsbeslutet till det särskilda boendet. Av beslut om beviljade insatser ska det dock framgå att det avser hemtjänst i särskilt boende, och inte i ordinärt/eget boende. Hemtjänsten utförs av det aktuella boendet, och inte av hemtjänstutförare inom kommunens kundvalssystem. Den medboende betalar avgift enligt gällande hemtjänsttaxa.

Ersättning för mat och service för medboende utan eget biståndsbeslut

Medboende som inte beviljas bistånd om hjälp i hemmet enligt 4 kap. 1 § SoL omfattas inte av avgiftsreglerna i SoL. Den medboende föreslås teckna en överenskommelse med boendet om serviceinsatser och mat som den medboende nyttjar. Boendet har rätt att ta ut ersättning för detta utifrån faktisk kostnad.

Den medboende ska själv tillhandahålla säng, bäddutrustning och sänglinnen, handdukar samt hygienartiklar.

Hyresförhållanden

Den medboende ska, tillsammans med maken som beviljats särskilt boende, erlagga hyreskostnad och innan inflyttning teckna en överenskommelse om att boendet är ett kategoriboende och att hyresavtalet kommer att sägas upp om hyresgästen inte tillhör kategorin eller inte är i behov av bostad för parboende. Kommunen beviljar i dessa fall förtur till trygghetsboende/servicebostad för den medboende.